

Fake news

Što su fake news ?

Fake news odnosno lažne vijesti su "vijesti" koje su pune lažnih i netočnih informacija. U jako kratkom roku lažne vijesti su iz fenomena na društvenim mrežama prerasle u novinarski klišej i političku poštapalicu. Termin fake news nastao je sredinom 2016. godine kada je Craig Silverman iz Buzzfeeda primijetio struju lažnih vijesti koje su potjecale iz malog grada u istočnoj Europi. Svi ti portali s lažnim vijestima bili su registrirani u istom gradu u Sjevernoj Makedoniji, grad Veles. Počeli su istraživati, i kratko prije izbora u SAD-u, pronašli su oko 140 portala s lažnim vijestima na temu izbora koje su bile jako popularne na Facebooku.

Čemu služe lažne vijesti ?

Lažne vijesti služe za sebične namjene ili stvaranje pomutnje, uzbuna, mržnje, narušavanje tuđeg javnog dojma (npr. širenje lažnih vijesti za vrijeme izbora). Kada je potres pogodio Zagreb, u vrlo kratkom roku proširila se lažna vijest kako će se istog tog jutra u 10:00 sati dogoditi još razorniji potres. Ova lažna vijest rezultirala je panikom, paničnim zvanjem voljenih da im se prenese vijest, izlaženje iz kuća usred epidemije i karantene te ljudskim najdubljim strahom.

Kako izgledaju lažne vijesti ?

Lažne vijesti imaju primamljive naslove kojima privlače što veći broj ili određenu skupinu ljudi. Informacije navedene u lažnim vijestima nemaju puno detalja i dosta su površne.

Kako prepoznati lažne vijesti ?

Lažne vijesti mogu djelovati i više nego vjerodostojno, čak ih mogu prenijeti i inače pouzdani mediji kojima vjerujete. Primjerice The Sun tabloid popularan u Velikoj Britaniji kojeg naši mediji često koriste kao inspiraciju, često ima vijesti upitne pouzdanosti. Jedna od pametnih stvari koje možete učiniti je proguglati informaciju koju ste dobili i vrlo brzo ćete vidjeti koliko je točna. Dobra ideja je guglati na engleskom i uz pojam koji tražite napisati riječ "fake", te će vam se prikazati članci koji raskrinkavaju lažne vijesti. Infografika IFLA-e (International Federation of Library Associations and Institutions) navodi 8 stvari koje morate provjeriti ako želite biti sigurni da je informacija točna.

KAKO PREPOZNATI LAŽNE VIJESTI

- RAZMISLI O IZVORU**
Dobro prouči stranicu, istraži njezinu svrhu i podatke o kontaktu.
- PROČITAJ SVE!**
Senzacionalistički naslovi privlače klikove. O čemu je zapravo riječ?
- PROVJERI AUTORA**
Na brzinu provjeri autora! Može li mu se vjerovati i je li to stvarna osoba?
- DODATNI IZVORI**
Klikni na ponuđene linkove i dodatne izvore. Provjeri sadrže li informacije koje zaista podupiru vijest.
- PROVJERI DATUM OBJAVE**
Ako je nešto nedavno objavljeno, ne znači da je nova vijest.
- JE LI TO ZAFRANCANCIJA?**
Ako je previše neobično i čudno, možda je šala. Istraži stranicu i autora da bi bio siguran.
- OSVIJESTI SVOJE STAVOVE**
Uzmi u obzir da bi tvoji stavovi mogli utjecati na prosudbu.
- PITAJ STRUČNJAKE**
Pitaj knjižničara ili provjeri informacije na *fact-checking* stranicama.

Prijevod: Hrvatsko knjižničarsko društvo

IFLA
International Federation of Library Associations and Institutions
www.ifla.org